

Program

L. van Beethoven (1770–1827):

Sonata za klavir v G-duru, št. 10, op. 14/2
Allegro
Andante
Scherzo. Allegro assai

L. van Beethoven:

Sonata za klavir v Es-duru, št. 18, op. 31/3 'Lov'
Allegro
[*Scherzo*] *Allegretto vivace*
Menuetto. Moderato e grazioso
Presto con fuoco

***

F. Schubert (1797–1828):

Impromptu št. 3 v Ges-duru, D. 899 (op. 90)

F. Schubert:

Tri klavirske skladbe (impromptuji), D. 946
Impromptu št. 1 v Es-molu. Allegro assai - Andante - Andantino
Impromptu št. 2 v Es-duru.
Allegretto - L'istesso tempo
Impromptu št. 3 v C-duru. Allegro

Napovedujemo

Četrtek, 21. februar 2019, ob 20. uri
Grad Kromberk
Nadežda Tokareva, violina
Lovorka Nemeš Dular, klavir
Grajske harmonije

Petek, 8. marec 2019, ob 20.15
Velika dvorana Kulturnega doma Nova Gorica
Trieste Early Jazz Orchestra - TEJO
Livio Laurenti, vodja orkestra
Izredni koncerti

glasbeni **abonma.**

38. koncertna sezona
V. koncert

ponedeljek, 18. februar 2019, ob 20.15

Jasminka Stančul,

klavirski recital

Kulturni dom Nova Gorica
Bevkov trg 4, 5000 Nova Gorica

E: pr@kulturnidom-ng.si

W: www.kulturnidom-ng.si

T: +386 (0)5 335 40 13

Prvo glasbeno dedovanje **Ludwiga van Beethovna** prihaja od Carla Philippa Emanuela Bacha. Beethoven, kot dvanajstletni deček živeč v Bonnu, se je glasbeno izraževal pri mestnem skladatelju samouku in organistu. Slednji je pri poučevanju uporabljal knjigo C. P. E. Bacha »Esej o pravi umetnosti igranja na instrumente s tipkami«. Vpliv Bacha je slišen tudi v Beethovnovi glasbi, saj je Bach h glasbi vedno pristopal eksplozivno: nenadno je spreminjal tempe, glasbeno linijo pa je pisal skokovito in valovito – lastnosti, ki jih zasledimo tudi pri Beethovnu.

Beethovnovne Sonate nas pogosto zapeljejo in ne spustijo iz primeža, to pa preprosto zato, ker je iz najpreprostejšega gradiva znal narediti briljantno stvar. Že od svoje prve sonate z majhnimi glasbenimi celicami gradi večje sklope, ki jih ponavlja in spreminja skozi celotno delo. Manipuliranje z manjšimi tematskimi sklopi je prevzel po učitelju Haydnu. Beethovnova glasbena konstrukcija temelji na filozofiji dveh nasprotujočih si sil. Z njima je ustvarjal napetosti, ki so vodile do trčenja in razkroja, to pa v rojstvo nove, z optimizmom prežete glasbene fraze. Pisal je z nezmotljivo logiko, včasih je prerešetal stare oblike, postavljaj je nenavadne vzporednice s starimi ... Kot rezultat tega so dela, ki so istočasno trdno organska in nejasno razpršena: glasba, ki lahko izbruhne v silovitost in vključuje nežnost – je odbijajoča in sprejemajoča istočasno. Aldous Huxley je v svoji knjigi Point Counter Point pisateljem svetoval, naj se zgledujejo pri Beethovnu: »Meditirajte na Beethovna. Spremembe tempa in razpoloženja, nepričakovane tranzicije ... Še zanimiveje, modulacije, ne samo od ene tonalitete k drugi, ampak iz enega tempa v drugega. Tema je statična, se razvija, pahnjena je izven oblike, nenormalno deformirana, vse dokler, še vedno prepoznavna, ne postane drugača.«

Sonata za klavir v G-duru, št. 10, op. 14/2, je iz leta 1799. Ima nenavadno zaporedje treh stavkov. Beethoven ni bil nekdo, ki bi sledil formalnim konvencijam, in tako je v tej Sonati postavil Scherzo na konec. Običajno je bil Scherzo središnji stavek. Kljub temu pa Sonata zveni logično že ob prvem poslušanju in ne daje vtisa o kakšnih pomanjkljivostih.

Sonata za klavir v Es-duru, št. 18, op. 31/3, s podnaslovom Lov je napisal tri leta pozneje, 1802. To je tretja v skupini sonat, s katerimi je Beethoven naredil velik korak naprej v postopku revolucioniranja žanra. Je tudi zadnja v nizu njegovih 32 sonat, ki je še vključevala menuet – vez, ki ga je povezovala s tradicijo 18. stoletja.

Angleški pianist András Schiff je v knjigi Naravna zgodovina klavirja napisal, da je bil **Franz Schubert** eden največjih melodikov vseh časov in eden najboljših piscev samospeva.

Če želimo razumeti Schubertovo klavirsko glasbo, jo moramo sprejemati skozi njegove pesmi. Od pianistov zahteva, da klavir zapoje. Pri Schubertovi klavirski glasbi je pomembno ustvariti iluzijo petja. Vsako skladbo je treba razumeti kot »pesem brez besed«. Poleg tega je treba poudariti, da je Schubert ne samo izvrsten melodik, ampak tudi mojster harmonije, modulacij in drame.

Melodija je morda tisto, po čemer poslušalec najbolj hlepi. Najbolj popularna glasbena dela so polna raznoraznih melodij; ene so umirjene in kultivirane, druge so polne strasti in nemira. Te kvalitete se spreminjajo iz obdobja v obdobje. Če vzamemo za primer melodike iz obdobja romantike, Chopina, Čajkovskega in Rahmaninova, so ti pisali dolge, hrepeneče fraze, v katerih se zrcalijo neskončne bolečine generacij zaljubljenec z zlomljenimi srci. Duhovni oče tega pa je Franz Schubert.

Franz Schubert je napisal tri cikle Impromptjev, ki pa jih sam ni imenoval tako. Večinoma so bila to dolga, enostavna dela izjemne umetniške vrednosti, imenovana po tempih. Impromptuje so poimenovali založniki in jih tako zaznamovali za dolgo časa, saj jih je stroka prav zaradi tega podcenjevala. Impromptu nakazuje krajšo skladbo lahkotnejšega značaja, nezapletene vsebine, kar pa Schubertovi Impromptuji zagotovo niso. Med najpomembnejša klavirska dela v opusu Schuberta se uvrščajo tista z oznako D. 899, med katera sodi tudi **Impromptu št. 3 v Ges-duru**. Ta dela v zgodovini klavirske glasbe predstavljajo mejnike tako v kompozicijskem smislu z mnogimi naprednimi postopki, ki so presejali splošno klasicistično klavirsko igro, kot tudi po svoji inventivnosti v melodiki, ki je zavajajoče lirična, kar je lahko zmotno napeljalo založnika k neprimernemu poimenovanju. Schubertovi Impromptuji vsebujejo več kot 200 taktov dobro premišljene ekspresivnosti in sosledij not, ki niso niti za trenutek prepuščene naključju. Tretji Impromptu naj bi združeval tako glas Patetične Beethovnovne sonate kot tudi Chopinove Nokturne.

Tri skladbe za klavir, D. 946, so pravzaprav impromptuji, čeprav jih sam skladatelj ni tako imenoval. Tako kot vsi njegovi impromptuji se ti trije prištevajo med najboljša skladateljeva klavirska dela v opusu. Prva dva je oblikoval v rondojski obliki in zasledujeta shemo ABACA, medtem ko ima tretji običajno 3-delno obliko ABA. V svojem bistvu izkazujejo te skladbe romantično dušo in srce, z lepimi melodijami, ki so čustvene na umirjeno ugleden način in še zdaleč niso v tej svoji prefinjenosti plehke ali patetične.

Jasminka Stančul, rojena v Srbiji, je najprej študirala doma, pozneje pa na dunajski Visoki šoli za glasbo (Noel Flores) in v Švici v mojstrskem razredu pianistke Marie Tipo. Po zmagi na prestižnem mednarodnem Beethovnovem tekmovanju leta 1989 na Dunaju se je začela njena pianistična kariera strmo vzpenjati.

Leta 2008 je prvič igrala z orkestrom iz Sydneyja in je gostovala na otvoritvenem koncertu sezone v Essnu. Leta 2009 je z velikim uspehom koncertirala s Stuttgartsкими filharmoniki in Slovaško filharmonijo. Nastopa na pomembnih evropskih klavirskih festivalih, na Glasbenem festivalu v nemški zvezni deželi Schleswig-Holstein, na Glasbenem festivalu v Rheingauu, na festivalu Glasbeni maj v Firencah (Maggio Musicale Fiorentino), na Dunajskem glasbenem poletju, na Koroškem poletju in drugih festivalih. Posebno plodno je njeno sodelovanje z dirigentom Gustavom Kuhnem na Tirolskih slavnostnih igrah. Z njim je posnela odmevne zgoščenke z deli Mozarta in Beethovna. V sezoni 2011/12 je bila rezidenčna umetnica na Dunajskem Musikverein, kjer je večkrat nastopila z Dunajskimi simfoniki, pripravila dva recitala in nekaj komornih projektov. Je tudi vsakoletna gostja tega prestižnega dunajskega orkestra. Leta 2012 je s pohvalnimi kritikami debitirala s Kraljevo filharmonijo v Londonu, čemur so takoj sledila številna nova povabila.

Med orkestri, s katerimi igra, so še Camerata Salzburg, Beethovnov orkester iz Bonna, nemške filharmonije v Stuttgartu, Essnu in Nürnbergu, Berlinski simfonični orkester, poleg teh nastopa s Slovaško in Madžarsko nacionalno filharmonijo in z državnimi filharmonijami v Pragi, Varšavi in Sankt Peterburgu, z Avstralskim komornim orkestrom, Slovensko filharmonijo in Simfoničnim orkestrom RTV Slovenija. Sodeluje s pomembnimi dirigenti, kot so Daniele Gatti, Fabio Luisi, Hans Graf, Lorin Maazel, Ari Rasilainen, Bruno Weil, Aleksandar Marković, Lahav Shani in drugi.

Veliko se ukvarja s komorno igro. Je članica Dunajskega godalnega kvarteta, Ansambla Dunajskih filharmonikov, od decembra 2006 pa tudi dunajskega Tria Brahms, s katerim je avgusta 2014 z velikim uspehom gostovala na Festivalu Ljubljana, sledila pa je ponovna turneja v Južno Ameriko s tem ansamblom. Kritiki so navdušeni nad njeno klavirsko igro, ki jo označujejo čiste linije, bleščeči zvok in jasno zasnovana melodika v širokih pripovednih frazah.

Jasminka Stančul je od leta 2013 docentka na Akademiji za glasbo Ljubljana. Trenutno poučuje tudi na Visoki šoli za glasbo in upodabljačo umetnost na Dunaju.

Metka Sulič